

уникатне дизајнереске тапете, седефне технике различитих велатура, уметничке елементе као и завесе- акценте задужене за затварање угаоних визура и уравнотежујући композицију које уносе прозрачност.

Као вештина организовања простора у светлости и унутрашња архитектура пружа интензивно искуство својим корисницима кроз обликовање атмосфере. Улога осветљења послужила је да истакне специфичности, функцију, форму и карактер композиције, особеност применљивости. Хијерархија елемената, сегмената простора и амбијенталних вредности различитим нивоима осветљења различите конфигурације вешто манипулише доживљајем простора и начинима његовог коришћења.

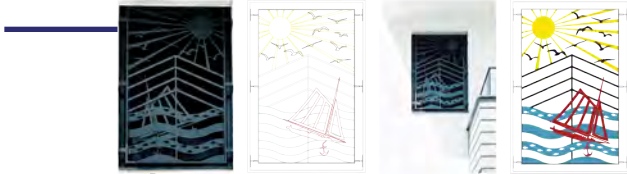
Извор и аутор: Аутор текста

Извор и аутор: Аутор текста

Ле Корбизииеов „Plan libre” или Рајтов „Prairie houses”, као слободан отворен план користи простор делујући веће без расипања квадратуре и увођења зонског планирања. Представљајући простор наратива, он омогућава кориснику да гради смисао кроз покрет и употребу (Koolhaas). Идеја програмске флексибилности брише традиционалне баријере у светао, флуидан и мултифункционални простор као одраз промене начина живота у којој дневни боравак није више одвојени салон већ динамичан простор који прати ритам савременог човека.

Функционалност кухиње као централног места окупљања породице нарочито је захтевао додатна решења ради интеграције стандардизованих свих неопходних елемената. Кухиња је морала бити просторно и функционално усклађена са придруженом трпезаријском зоном и припадајућим дневним боравком, са знатно мањим димензијама потребне дубине ТВ зида, а надамак приступа тераси. Посебан изазов представљао је и међупростор

спајања више зона кроз решења намештаја по мери који је одиграо главну улогу у одвајању ходника и кухиње, а у чијој непосредној близини се налази и сам улазак у стан. Уз пажљив одабир и уклапање дезена и декора на нивоу читавог стана- постигнута је практичност и визуелна привлачност интеграције функционалног и естетског.

Извор и аутор: Аутор текста

Дечија соба осмишљена је тако да прати дете кроз све фазе развоја и одрастања. Прецизним позиционирањем елемената обезбеђена су чак три лежаја за спавање и јасно дефинисан кутак за игру и учење. Соба од само 9 m² користи вертикалност и вишеслојност простора кроз пењалице, мрежу, као и вишенаменску полицу која започиње радним столом- који „расте” заједно са дететом до разиграних динамичних коцкица, легу модула. Дизајн дечије тапете са мотивима диносауруса зидове претвара у позорницу маштања, док заштитна решетка на прозору представља прави мали омаж Новом Саду кроз мотиве Дунава и Моста слободе као симбола града, обезбеђујући најпре сигурност, а затим и јединствени изглед. Главни задатак је био створити подстицајно окружење уз које деца расту и развијају своје пуне потенцијале.

Извод простора инжењерске оптимизације мора савршено уважавати људску димензију, стандардизовану, систематичну и објективну, користећи биомеханика, антропоморфна и физиолошка знања намењена стварним људским потребама, а не тржишним трендовима, служећи људима а не импресији. Носећи печат наших унутрашњих уверења, животних избора и вредности, простор који себи допуштамо често је одраз веровања и манифестација нашег самопоимања.

Када се уређује са пажњом, љубављу и разумевањем потреба, стварање подстицајног окружења је заиста позив да живимо у складу са пуним потенцијалом себе, својом унутрашњом архитектуром.

УРБАНИ РАЗВОЈ ГРАД ЛЕСКОВАЦ У БАЗИ URBACT ДОБРИХ ПРАКСИ

Аутор: Тамјана Здравковић, дипл. инж. грађ.

Стратегија развоја је нови документ прописан Законом о планском систему Републике Србије (2018), а изменама Закона о планирању и изградњи из 2018. године, Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије уврштена је у документа просторног и урбанистичког планирања чланом 10. Закона о планирању и изградњи. Један од разлога израде локалне стратегије урбаног подручја је имплементација Стратегије одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године.

Закон о планском систему оставља отворену могућност за избор методологије у изради документа. Према међународним смерницама, ЕУ легислативи, уз техничку подршку програма ЕУ ПРО Плус, процес израде документа је на самом почетку представљен шематским приказом, односно, дијаграмом процеса.

СТРАТЕГИЈА ЗА УРБАНО ПОДРУЧЈЕ ГРАДА ЛЕСКОВЦА

До иницијативе да се изради територијална стратегија за урбано подручје града Лесковца дошло се интегралним позитивним ставом урбаниста ЈП „Урбанизам и изградња Лесковац” и упошљеника Канцеларије за локални развој Градске управе Града Лесковца, према циљу израде документа одређеног јавним позивом програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус. За планирање процеса израде документа, који има за циљ да допринесе „бољем разумевању и примени инструмената територијалног развоја Европске уније у контексту Републике Србије”, неопходна је интеракција различитих актера. Поред стручне, неопходна је и подршка политичког нивоа, јер је одлуке о изради и усвајању, као и код планских докумената, донела Скупштина Града. Одлуком је одређен рок израде документа од 8 месеци, док је реално морао бити продужен и трајао је 18 месеци.

Радну групу чинили су представници јавног, привредног, научно-истраживачког и невладиног сектора и она је имала 30 чланова. Улога урбаниста је значајна, али нова и другачија у односу на традиционални систем просторног и урбанистичког планирања. Урбаниста није руководилац израде документа, већ координатор радног тима и целокупног процеса. Такође,

урбанисти нису једини доносиоци одлука, већ су постављени у равноправни положај са осталим стручњацима у радној групи.

Према ЕУ легислативи, територијалне стратегије садрже и географско подручје покривено стратегијом, тако да документ „урбанистичке природе” садржи текстуални део и два графичка прилога израђена на ортофото подлогама.

Оквирну границу обухвата стратегије предложили су урбанисти у складу са 6 приоритетних подручја интервенције, дефинисаних Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије – браунфилд локације и индустријске зоне, бесправна изградња, урбане матрице и централне урбане зоне, подручја са концентрацијом социјалних проблема, подручја са угроженом животном средином и културно и градитељско наслеђе. Ова граница обухвата дефинисана је независно од граница просторних и урбанистичких планова. Простор се сагледава у контексту решавања кључних проблема који су присутни у појединим деловима града, као и могућих интервенција којима би се искористио потенцијал и подстакao даљи развој у различитим областима којима се Стратегија бави.

Извор: Аутор текста

Графички прилози документа су шематски, за разлику од просторног и урбанистичког плана, и произвољне су размере. На графичком приказу приоритетних подручја интервенције, симболима су територијално приказани генератори развоја, приоритетна подручја интервенција, зоне заштите и развоја, развојне руте и чворишта. Графички приказ стратешких пројеката нумеричким симболима приказује њихове локације.

Документ је и у текстуалном и у графичком делу конципиран кроз пет тематских области: идентитет урбаног подручја, зелена и енергетска транзиција и урбана мобилност, иновативна и паметна економија, друштвено благодостање, управљање урбаним и територијалним развојем. Урбанисти су предложили ужи и шири круг стејхолдера, с обзиром на чињеницу да интеграција, као кључна димензија процеса, захтева хоризонталну и вертикалну међусекторску сарадњу. Како би се урбани развој повезао са изворима финансирања као нови задатак, документ садржи анекс са систематизованим могућностима финасирања.

Такође, у овом процесу, грађани су могли остварити тростепену партиципацију. На самом почетку, били су у могућности да искажу своје ставове кроз онлајн анкету, затим кроз учешће на јавном

форуму у фази формулисања визије и циљева, као и у виду учешћа на јавној расправи Нацрта Стратегије.

Нацрт документа генерише се као једини „класични“ документ након донете Одлуке о изради. У фази јавног форума примењена је World café методологија (рад у групама), где је разматрано 17 постера, систематизованих по тематским областима.

Нацрт документа настао је из целокупног материјала израђеног у широко партиципативном процесу на тематским округлим столовима, радионицама и јавном форуму. Како би се олакшало подношење примедби и давање сугестија грађана на јавној расправи, израђен је образац за достављање примедби, предлога и сугестија, који је постављен на интернет страни пројекта. Примедбе је било могуће доставити поштом и електронском поштом.

Израда извештаја о спроведеној јавној расправи Нацрта Стратегије, израда прегледа пристиглих примедби и сугестија, заузимање става по примедбама и уношење корекција у документ задатак је урбаниста.

URBACT ПОЗИВ ЗА ДОБРУ ПРАКСУ

Након усвајања на Скупштини Града, нови и иновативни документ јавне политике је, од стране урбаниста, пријављен на URBACT позив за добру праксу. Сам позив представљен је јединицама локлане самоуправе од стране Министарства за европске интеграције. Попуњавање апликационог формулара био је нови изазов постављен пред урбанисте. Кроз апликацију је требало показати да је пракса релевантна за европски ниво, да је у складу са принципима интегралног и партиципативног урбаног развоја, показати како утиче на локални ниво, као и да је могуће пренети је на друге европске градове.

Према критеријумима позива, документ је добио сертификат и Лесковац се нашао међу 116 градова у Европи који су изабрани током позива у 2024. години. Град Лесковац је први град из Србије који се налази у бази URBACT добрих пракси, и то у области урбанистичког планирања.

Стратегија је представљена на URBACT фестивалу градова, који је одржан као последњи догађај у пројекту у Вроцлаву (Пољска), од 8. до 10. априла 2025. године. Урбанисти су пратили и вебинаре у циљу едукације о начину припреме добре праксе за излагање према пропозицијама позива. Израдили су

инфографику и десетоминутну презентацију за учешће на радионици у форми „пијаце добрих пракси“. Такође су припремили праксу и за учешће на радионици која је организована за тематску сесију, којом је обухваћена групација пракси сличних карактеристика из различитих градова и држава. Добра пракса из Србије изазвала је заинтересованост других градова, што је потврда успешног представљања на радионицама.

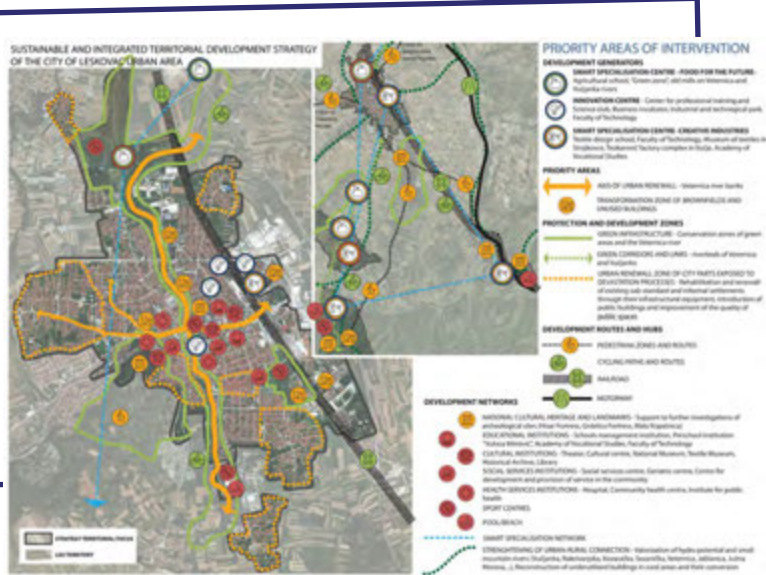
ЗАКЉУЧАК

Урбанисти су нови изазов струке и овог пута радо прихватили и успешно реализовали. И поред учешћа мултидисциплинарног радног тима, процес израде документа показао је да кључна улога у њему припада урбанистима. Иако документ не може да реши сва развојна питања одједном, његовим усвајањем створено је делотворно окружење за нове изазове у области урбаног развоја, а Град Лесковац је добио своју позицију на мапи европских градова добре праксе.

Figure 1. Steps in the process

Шематски приказ корака у процесу израде Стратегије развоја урбаног подручја града Лесковца
Извор: Аутор текста

Приоритетна подручја интервенције (Стратегија развоја урбаног подручја града Лесковца)
Извор: Аутор текста